

Оперук В.І., начальник навчально-консультаційного пункту навчально-наукового інституту заочного навчання Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

У сучасному суспільстві мова перестала бути лише засобом накопичення й обміну інформацією. Сьогодні ставлення особи до мови, ступінь оволодіння її нормами та реалізація цих норм у міжособистісному спілкуванні сигналізують про рівень її самосвідомості, інтелекту, духовності.

Мова є засобом ідеологічного впливу апарату влади на громадян і показником ставлення особи до своєї держави. Мова об'єднує різних за вподобаннями, рівнем освіченості, сферами реалізації інтелектуальних, духовних і фізичними можливостей людей.

Специфіка професійної діяльності правознавця полягає в тому, що йому доводиться постійно користуватися мовою в різних її виявах - усному та писемному.

Мова права - це функціональний різновид літературної мови, що має відповідні стилістичні та структурно-жанрові риси, зумовлені специфікою правової сфери та її комунікативно- професійними потребами. Мова права - одне з найважливіших правових явищ, яке виступає основною формою існування правових актів. У зв'язку з цим мова права є центральним питанням юриспруденції, на якому зав'язані такі ключові її проблеми, як пізнання, інтерпретація [1].

Юридична мова має свої специфічні риси, традиції, правила, особливості логіки та функцій. Вони складаються під впливом юридичної сфери застосування як такої. Право, правова доктрина та практика значно впливають на мову, що використовується у правовій системі. Зокрема, істотний вплив на юридичну мову здійснює висока абстрактність права, офіційність, обов'язковість.

Мова права конкретизується в таких формах функціонування, як мова юридичної науки, мова законодавства, мова судочинства, мова нормативно-правових актів та ін.

У межах цієї семантичної системи можна визначити такі семантичні категорії: висловлювання, імена (загальні, одиничні, абстрактні, конкретні), юридичні терміни («право», «юридичний закон», «законність», «правопорядок», «правопорушення», «злочин», «покарання» і т.д.), які мають особистий смисл і предметне значення. Всі юридичні терміни з точки зору семіотики є знаками, мовними виразами, які позначають певний правовий об'єкт.

Кожен функціонально-стильовий різновид юридичної мови має свої специфічні ознаки, норми і правила використання мовних засобів залежно від ситуації та комунікативного завдання. Так, мова офіційно-ділових текстів, зокрема законодавчих актів, призначених регулювати суспільні відносини, характеризується офіційністю, узагальненістю, стандартизованістю, кодифікованістю, безособовістю, настановчо-інформативним характером, стилістичною нейтральністю, відсутністю індивідуально-авторських рис. Мова юридичної науки вирізняється логічністю, об'єктивністю й обґрунтованістю, фактологічною точністю, аргументованістю, узагальненістю тощо. Мова юридичної публіцистики, реалізуючи дві основні, тісно пов'язані функції - інформативності і впливу, характеризується полемічною загостреністю, популярністю, образністю, експресивністю, поєднанням різностильових елементів у тексті, індивідуально-авторськими стильовими ознаками. Розмовний стиль у юридичному мовленні, маючи основною функцією комунікативну, реалізує її у двох видах усного професійного спілкування - офіційному і напівофіційному, або неофіційному. Останньому притаманні спонтанність (непідготовленість), неповнота або надлишковість мовних засобів, експресивно-емоційна забарвленість тощо [2, с. 24].

Отже, мова в діяльності юриста виступає як носій інформації і як спосіб впливу. Вплив завдяки мові може бути різних типів: вплив людини на людину, людини на групу осіб, людини на аудиторію та ін. Мовну діяльність юриста можна класифікувати як мову усну та письмову, внутрішню і зовнішню, діалогічну і монологічну, буденну і професійну, підготовлену і непідготовлену.

